

Inventaris Handelse Kapel in 1718

Peter van den Elsen

Everardus Cillis werd na het overlijden van Johannes Aldenhuijsen in 1695 rector van de Handelse kapel. Hij bleef dit ambt vervullen totdat hij in 1718 werd benoemd tot pastoor van Ordingen. In de geschiedschrijving wordt een nogal negatief beeld geschetst van Cillis wat betreft de bevordering van de bedevaart naar de Handelse kapel en wat betreft de uitbreiding van de kapel en het rectoraat. Dit beeld lijkt me aan revisie toe, maar daarover een andere keer meer.¹

De opvolger van Cillis, rector Luyten, is op 23 maart 1718 als ad interim reeds in functie.

Onder het toezien oog van Petrus Gautius, pastoor van Gemert, en Nicolaes Damen, Duits Ordenspriester en groot-pastoor van Luik, als gecommiteerde door de Landcommandeur van de Duitse Orde, wordt op 23 maart 1718 de inventaris van de Handelse kapel en de rectoraats woning opgemaakt.

In dit artikel volgt een beschrijving van de goederen die in de kapel werden aangetroffen (dus uitgezonderd wat zich in de rectoraats woning bevond). Ter bevordering van de leesbaarheid is de spelling plaatselijk aangepast.

- een silvere remonstransje
- een groot ende een cleijne silvere ciborie
- twee silvere kelcken waer van den eene overgult is
- noch eene groote silvere kelcke overgult
- een groete silvere cop met eene silvere pellicaen ende crucific daer boven
- een silvere beelt van Onse-Lieve-Vrouwe met het kinneke Jesus met een silvere scepter met een silvere halff maen

- vijff silvere lampen soo groot als cleijn
- een geborduerde met gout ende silver, met fijne peerlen roccke voor het beelt van Onse Lieve Vrouwe, met een gouden kettingh waeraen sijn gebonden twee goude harten, een gouden cruyske met noch een gouden cruyske met robijne steenen ingeleght, met noch een goude medaille, met noch een cleijn roccke vant kinneke Jesus, geborduert ende met peerlen ingeleght als boven
- twee silvere bloempottjens
- een swarte papiere croon met elff silvere starren
- twee hondert en twintig stucken, soo van ermen, beenen, harten als andersints
- een sluijer voort beelt van Onse Lieve Vrouwe met gouden kantjens om
- noch acht sluijers soo met kanten als andersints
- negen rocckens soo geborduert als andersints met noch een roccken ende een sluijerke
- twee alben (= *wit miskleed, waarover in de mis de stoel en de kazuifel wordt gedragen*) met groote kanten der aen, met twee ansichte
- noch seven alben met haer toebehoorte
- twe rockelmien ofte superplicia (= *wit linnen, tot aan de knieën reikend koorhemd met wijde, dikwijls in vouwen geplooid mouwen, door de lagere geestelijkheid gedragen*)
- twee nieuwe ende twee oude witte cleeren om op de communiebanck te leggen met noch vier soo cleijne als grooten kanten
- item alsoch acht dweijlen op den altaer dienende
- elff corporalen (= *altaardoeken*)
- een witte satijne vaen, met roode fraenjes met twee houtere crujsen
- achttien pavificatorien (?) op de kelcken
- sesthien handdoecckens aen den altaer dienende
- eene casuffel met valsche passementen (= *boordsel of band die dient tot versiering of omzoming van kledingstukken met goud of zilverdraad*) van witt ende roodt stoff met sijn toebehoorte tivec? dienrocken, ende sijn verdere toebehoorte
- noch eene swarte casuffel met valsche passementen met twee dienrocken, ende sijn verdere toebehoort

- noch eene witte gebloemde casuffel met twee dienrocken, ende sijn verder toebehoorten met de choorcap vant selve
- noch eene damaste casuffel met valsche passementen ende sijn verder toebehoorte met het velum vant selve (*velum = lange, versierde doek die de schouders en armen van de celebrerende priester bedekt*)
- eene roode sartijnen casuffel met valsche passementen met sijn verdere toebehoorte met een roode fluwele velum
- noch eene groene trijpe (= *fluweelachtig weefsel bestaande uit grondweefsel van linnen of katoen en een pool van wol (meestal geitehaar), ook velours d'Utrecht genoemd*) casuffel met sijn toebehoorte met een groen velum
- noch een witte zijde casuffel met roode zijden voeding, met sijn verdere toebehoorte, met het wapen van Wassenaer
- drie seer slechte casuyffels waer onder twee witten ende eene swarte met hen toebehoorte
- een roodt fluwelen altare kussen
- vijff casuffels, met het geene daer toe is hoorende, waer onder eene blauwe, eene witte, eene violette, eene roode ende eene swarte
- eene roode antependium (= *voorhangsel van een altaartafel*) met noch eene met blauwe, roode en witte streepen, met toebehoorte van den roode
- een schermke voor het hoogheerdigh
- acht kussens tot den altaer dienende
- drie slechte missalen
- een corporaels bies
- drie antependia waer onder een cleijne roode, een violette en den derden, een zijde ofte damaste met bloemen met de bancxkens vant eygenste
- een coopere belle met een coopere schell
- een blouw stoffe communie cleet, met een wit linne
- een copere lampe
- achtthien schilderijen soo groot als cleijn
- acht ijsere ermen met witte wasse karsen
- een uytgesneeden beelt van St. Jochim
- een preeckstoel met vier biechtstoelen
- vijf antependia
- op den altaer van St. Joseph twee metale kandelaers, een crucifix en een

- beelt van Christus met een deksel met swarte fraenien
- het miraculeus beelt van Onse Lieve Vrouwe met het kinneke Jesus met twee silvere croontjens ende een silvere scepter, met een silvere hartje voor op het tabaertje vast gemaect becleet met een gebloemde mantelke, staende in een tabernakelke op eene offercast staende daer op twee metale kandelaers ende eene copere offertrechter
 - eene houtere voet daer men karsen op set
 - op den altaer van het crucifix ses bloem pottjens met versierde bloemen in, met het uytgesneeden beelt van St. Rochus met boven eene crans van gemaecte bloemen
 - op den derden altaer 134 stucken van witte wasse karssen soo groot als cleijne
 - een orgel
 - in de offer cast bevonden soo aen stuyvers als deuten voor ses guldens twee stuyvers aen den Eerw. heer Leuten D.O.P. rector ad interim tot Handel, overgelevert
 - noch in eene kast vastgemaect tegens den muer eene crans versiert met frenten (of freuten) feullages (?) ende bloemen
 - een lange leeder
 - een kaarse dompel
 - een copere lavacrum (= *bad*)
 - een quaede antependium
 - een belle, met eene coopere stelsel, daer men een glase lamp in hanght
- Int wasch huyske onder den thooren gevonden ..9 witte wasche keersen van omtrent 1/4 ponts

NOTEN:

1. Peter Lathouwers, Handel, een Mariaoord. In: T. Thelen, Commanderiej Gemert (1990), blz. 87-104.
2. RANB; Kommanderiej Archief van de Duitse Orde te Gemert, inv. nr. 1471.